TECVÎD

NAMAZDA OKUNAN DUALAR

NAMAZDA OKUNAN SÛRELER

EZAN VE DUASI

KÂMET (İKÂMET)

SELÂ (SALÂ)

KURAN OKUDUKTAN SONRA OKUNACAK DUA

DERSE BAŞLARKEN OKUNACAK DUA

@

Elazığ - 2009

İÇİNDEKİLER

I. TECVÎD

1. TECVÎD'İN ANLAMI VE HÜKMÜ

Tecvit; Kuran'ı hatasız okumayı öğreten ilimin adıdır.

Tecvit kuralları; Hz. Cebrail'in, Hz. Peygambere Kuran'ı nazil buyurduğu okuyuş şekline dayanır.

Hükmü: Kuran'ı hatasız okuyacak kadar tecvit bilmek her Müslüman için vaciptir. Çünkü her Müslüman'a namaz kılması ve namazda ayet veya sure okuması farzdır. Bir harfin telaffuzunu yanlış yapmak veya tecvit yapmadan okumak manayı bozarsa, namazın bozulmasına sebep olur. Allah Teala Kuran'ı tecvitle okumayı emretmektedir: وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا "*… Kuran'ı (sıfat ve mahreçlerine dikkat ederek) açık açık, tane tane (tertil üzere) oku*" (Müzemmil 73/4). وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا "*…Biz, Kuran'ı 'belli bir okuma düzeniyle (tertil üzere) düzene koyup' okuduk*" (Furkan 25/32). Hz. Ali'ye ayetlerde geçen tertilin ne olduğu sorulduğunda "*Tertil, harflerin tecvidini, sıfatlarını, okuyuş biçimlerini, mahreç özelliklerini ve vakıfları bilmek demektir*" cevabını vermiştir. **Hz. Peygamber, Kuran'ın tecvitle okunmasına büyük önem vermiş** ve böyle okuyanları da takdirle karşılayarak bu kimselere iltifatta bulunmuştur.

Ancak Allah hiç kimseye güç yetiremediği bir teklif yüklememiştir. Kişi, gerek dilindeki bir konuşma arızasından dolayı, gerekse kendisine öğretecek bir kimse veya imkân bulamadığından dolayı tecvidi öğrenmemişse Allah katında mesul değildir. Aksi takdirde ise mesul olur.

2. HARFLERİN MAHREÇLERİ (ÇIKIŞ YERLERİ)

ا ء : Boğazın sonunda göğse bitişik olan yerden çıkar. İnce bir harftir.

ب : İki dudağı birbirine vurarak/kapatarak kuvvetli bir ses ile çıkarılır. İnce bir harftir.

ت : Dil ucunu üst ön dişlerin içten ortasına vurarak çıkarılır. İnce (ve keskin) bir harftir.

ث : Dilin ucunu üst dişlerin başından/arasından biraz dışarı çıkarıp ve üst ön dişlerin ucuyla dilin üst kısmına vurmak suretiyle çıkarılır. İnce ve peltek bir harftir.

ج : Dil ortasını üst damağa vurarak çıkarılır. İnce bir harftir.

ح : Boğazın tam ortası sıkılarak, hırıltı yapılmadan çıkarılır. İnce bir harftir.

خ : Boğazın ağza en yakın kısmından, boğazı hırıldatarak çıkarılır. Kalın bir harftir.

د : Dilin ucunu üst dişlerin ortasından biraz yukarısına vurularak çıkarılır. İnce bir harftir.

ذ : Dilin ucunu, peltek se'ye göre daha az olmak üzere üst dişlerin başından/arasından biraz dışarı çıkarıp ve üst ön dişlerin ucuyla dilin üst kısmına vurmak suretiyle çıkarılır. İnce ve peltektir.

ر : Dil ucunun arkasını üst ön dişlerin içine hafif dokundurup üstündeki damağa doğru hareket ettirmek suretiyle çıkarılır. Tecvit kaidesine göre bazen kalın, bazen ise ince okunur.

ز : Dil ucunu/yanını alt ön dişlerin başlarına/ iç kısmına değdirmek suretiyle çıkarılır. İnce (ve keskin) bir harftir.

س : Dil ucu ön alt dişlerin içine/uçlarından biraz aşağısına değdirilerek çıkarılır. İnce (ve keskin) bir harftir.

ش : Dilin ortasının üst damağa dayanmasıyla çıkar. İnce (ve yumuşak okunan) bir harftir.

ص : Dilin ucu ön alt dişlerin yarısına/ortasına bastırılarak çıkar. Kalın bir harftir.

ض : Dilin yan tarafını (sağdan veya soldan) üst azı dişlere vurarak/sürterek çıkarılır. Kalın bir harftir.

ط : Dilin ucu ile üst ön dişlerin etlerine yakın olan kısımlarına vurmak suretiyle çıkarılır. Kalın (ve şiddetli) bir harftir. Tı, te’nin değil, dal’ın kalınıdır.

ظ : Dilin ucunu ön dişlerin arkasından çok az çıkarır gibi yapıp ön dişlerin ucuyla dil uçlarına hafifçe dokunup ön dişlerin biraz yanına doğru kayması suretiyle çıkarılır. Kalın bir harftir.

ع : Boğaz ortasından boğazı hafif sıkarak çıkarılan çatlak bir ses olup ağız bir miktar açılıp ses akıtılarak okunur. İnce bir harftir.

غ : Boğazın ağza yakın olan üst kısmından çıkarılır. Kalın bir harftir.

ف : Üst ön dişlerin uç kısmı ile alt dudağın iç kısmına bastırıp üfürmek suretiyle okunur. Üst diş, alt dudağı ortalar. İnce bir harftir.

ق : Büyük dilin dip kısmı (yani küçük dilin ön kısmı) ile karşısındaki üst damağa vurarak çıkarılır. Kalın (ve şiddetli okunan) bir harftir.

ك : Qaf’ın çıktığı yerden biraz önde, dil ortasına doğru (karşısındaki üst damağa vurarak) çıkarılır. İnce bir harftir. Harekesi ötre iken ne “ku” şeklinde kalın, ne de “kü” şeklinde çok ince okunmalı, orta bir yok tutturulmalıdır.

ل : Dil ucunu damağa (üst ön dişlerin etlerine) vurarak çıkarılır. İnce bir harftir.

م : Dudakların iç kısımlarını yavaşça birbirine kapamak suretiyle okunur. İnce bir harftir.

ن : Dilin ucunu üst dişlerin dibine yakın olan damağa (üst ön dişlerin etlerine vurarak) çıkarılır. İnce bir harftir.

و **:** Dudakların kapamadan büzülüp öne doğru uzatılması suretiyle çıkarılır. İnce bir harftir.

ه **:** Boğazın göğüsle birleştiği noktadan (boğazın dibinden/ akciğerden) çıkar. Kendini yormadan/sıkmadan çıkarırsın. İnce bir harftir.

لا **:** Müstakil bir harf olmayıp *lam* ile *elif*'in birleşmesinden meydana gelmiştir.

ى **:** Dilin ortasının öne yakın kısmı üst damağa vurarak çıkarılır. İnce bir harftir.

3. HAREKE, KALIN HARFLER, CEZİM (SÜKÛN), SÂKİN NÛN, SÂKİN MÎM VE ŞEDDE

a. Hareke: Harflerde bulunan sesleri göstermek için onların alt veya üstlerine konulan işaretlerdir. Bu işaretler, üstün (ـَ), esre (ـِ) ve ötre (ـُ) olmak üzere üç tanedir. Üstün; ince harfleri "*e*" (ince harflerden *ha, ra, ayn* da üstünlü olduğu zaman "a" sesiyle okunur), kalın harfleri ise "*a*" sesiyle okutur. Esre; ince harfleri "i", kalın harfleri ise "ı" sesiyle okutur. Ötre; ince harfleri "ü", kalın harfleri ise "u" sesiyle okutur.

Not: Aslında burada Arapçada, Türkçedeki gibi, tam olarak "a" ve "e" ayırımı olmadığından en doğrusu, "*a'ya meyilli / a tonunda*" veya "*e'ye meyilli / e tonunda*" … okumak gerekir şeklinde söylemektir.

b. Kalın okunan harfler: خُصَّ ضَغْطٍ قِظْ (خ , ص , ض , ط , ظ , غ , ق)

Ra, harekesi üstün olduğunda kalın olarak okunur. Ha ve ayn ince harflerden olmasına rağmen üstünlü iken "*a*" ile telaffuz edilir: "*<u>ha</u>race* (حَرَجٌ)", "alime (عَلِمَ)"

c. Cezim (Sükûn): Cezim, iki harfi birbirine tutturmaya yarar. Harf bağlanırken sakin olarak bağlanır: اَرْ , حَرْ , مَرْ. Sükun iki çeşittir:

i. Lâzımî Sükun: Aslından cezimli yahut şeddeli olup durulduğunda da, geçildiğinde de sakinliği bozulmayan sükuna denir: (Yasin 36/1, s. 439) لَمْ يَلِدْ , اَلضَّآلِّينَ , يس

("Yâsîn" deki "ye" üzerinde dik üstün, "sin" üzerinde ise dalga işareti vardır)

ii. Ârizî Sükun: Durulduğu zaman ortaya çıkan, geçildiğinde kaybolan sükûndur:

يَعْلَمُونْ ← يَعْلَمُونَ , بَصِيرْ ← بَصِيرٌ

d. Sâkin Nûn: Cezimli nûn'a (نْ) denir.

e. Sâkin Mîm: Cezimli mim'e (مْ) denir.

f. Şedde: Bir harfi iki defa okutmaya yarar. Harf, birinci okuyuşta sakin olarak, ikinci okuyuşta ise harekesine göre okunur. İkinci okuyuşa geçmeden evvel, harfin mahreci üzerinde bir elif miktarı beklenir. Eğer şedde mim veya nun üzerinde ise, bu bekleme halinde ses genize verilir (gunneli okunur), ikinci okuyuş ise harfin mahrecinden olur. Şeddede en az bir eliflik vurgu yapılmalıdır, efdali 1,5 / 2 elif miktarı vurgu yapmaktır: اَنَّ, اَمَّا, بَثَّ

4. TENVÎN VE KASR

a. Tenvin: Tenvin, "*nun*" sesiyle okumak demektir ve üç tanedir: İki üstün (ـً), iki esre (ـٍ) ve iki ötre (ـٌ): بِكِتَابٍ , عِلْمٌ , اَبَدًا

b. Kasr: Kısaltmak, uzatmadan okumak demektir. Kuran'da bazı kelimelerin altında "*kasr*" (قصر) yazar. Bu kelimeleri uzatmadan okumak gerekir.

5. MED (UZATMA) HARFLERİ

Med harfleri; (harekesiz) elif (ا), (harekesiz) vav (و), (harekesiz) ye (ي) olmak üzere üç tane olup kendilerinden önceki harfi bir elif miktarı uzatır (**Bir elif miktarı:** Parmak kaldırana kadar (indirme yok) / ağzımızdan elif kelimesi çıkana kadar geçen süre / hareke uzunluğunun iki katı (= ha → haa) demektir):

a. Elif: Üstünlü harfi uzatır ve uzatılan harf, kalın harflerden ise kalın ("â" şeklinde), ince harflerden ise ince ("ê" şeklinde ancak imalede olduğu gibi çok ince yapmadan, % 45'lik a'ya doğru meylederek) okunur (peltek ve keskin ze'nin zı'ya, sin'in sad'a, he'nin ha'ya karışmaması için, bu harflerin ince tonda uzatılmasına daha çok itina göstermek gerekir): طَا , بَا , فَا

Not: Aslında burada Arapçada, Türkçedeki gibi, tam olarak "a" ve "e" ayırımı yoktur. Onun için en doğrusu, "*a'ya meyilli / a tonunda*" veya "*e'ye meyilli / e tonunda*" okumak gerekir şeklinde söylemektir. İnce harfler, elif ile uzatıldıkları zaman; bir kısmı "â" şeklinde, bir kısmı ise, % 45'lik a'ya doğru meyillendirilerek okunur. Hangi harflerin "â" şeklinde, hangi harflerin ise % 45'lik a'ya doğru meyillendirilerek okunacağını, hocalardan dinleyerek, en doğrusu da Arapların Kuran okuyuşunu dinleyerek öğrenmeliyiz.

b. Vav: Ötreli harfi uzatır ve uzatılan harf, kalın harflerden ise kalın ("u" şeklinde), ince harflerden ise ince ("ü" şeklinde) uzatılarak okunur: مُوتُوا , كَفَرُوا , كَانُوا

c. Ye: Esreli harfi uzatır ve uzatılan harf her zaman ince okunur: قِيلَ , مِي , لِي , فِي

Not:

i) Med harfinden sonra sakin (yani cezimli yahut şeddeli) bir harf gelip de ikisi aynı kelimede bulunursa, bu harf yine çekilerek okunur (uzatma yapıldıktan sonra tenvinli harfe tutturulur): بِضَارِّينَ . Fakat bu sakin harf, med harfi ile aynı kelimede değilse o zaman uzatılmaz: أُوتُوا الْكِتَابَ , وَلَا الضَّالِّينَ

ii) Bazen, med harfi *elif* veya *ye* olmadığı halde hareke dik yazılarak, çekilir: بِهِ , لَهُ , لَكِنَّ

iii) Bazen, üstünlü harf, *elif* yerine *vay* veya *ye* ile uzatılır: سَعَى , زَكَوةٌ

6. MED ÇEŞİTLERİ: TABİÎ (ASLÎ) MED VE FER'î MED

a. Medd-i Tabiî (Tabiî Med / Aslî Med)

Bir harften sonra med harflerinden (elif, vav, ye) birisi gelir de sebeb-i medden bir şey bulunmazsa tabii med olur ve bir elif miktarı uzatılması vacip olur: قَالَ , اَعُوذُ , نَعِيمٌ

Medd-i tabiîden sonra cezimli veya şeddeli harf gelip **ayrı kelimelerde** bulunurlarsa, medd-i tabiînin hükmü kalkar ve uzatılmadan okunur: بَيَّنَّا الْآيَاتِ , اَطِيعُوا اللّٰهَ

b. Medd-i Fer'î (Fer'î Med)

Med harfinden sonra sebeb-i medden birisi gelirse medd-i fer'i olur ve bir elif miktarından fazla (2, 3 veya 4 elif miktarı) uzatılır. Bu uzatma bazen vacip, bazen ise caiz olur. Kuran'da bir eliften fazla uzatılan yerlerin üstüne dalgalı çizgi işareti vardır.

Sebeb-i Med: Tabii meddi, bir elif miktarından daha çok uzatma sebebi olup hemze (ا ء) ve sükûn (ـْ) olmak üzere iki tanedir.

Fer'i Med Çeşitleri

i. Medd-i Muttasıl

Med harfinden sonra **aynı kelimede** sebeb-i medden küçük hemzenin bitişik olarak gelmesine denir: جَاءَ , سُوءَ , جِيئَ. **Hükmü:** En az iki elif miktarı uzatılması vaciptir, efdali ise dört elif uzatmaktır. **Not:** Medd-i muttasıl üzerinde durulduğunda son kelime olan küçük hemze cezimli olarak okunduğundan medd-i arız gibi olmaktadır. Ancak medd-i muttasıl, medd-i arızdan daha kuvvetli olduğu için, burası yine medd-i muttasıl olur: عَلَى اسْتِحْيَاءٍ

ii. Medd-i Munfasıl

Med harfinden sonra **ayrı kelimede** sebeb-i medden büyük hemzenin gelmesine denir: يَآ اَيُّهَا , اِنِّى اَخَافُ , تُوبُوا اِلَى اللّٰهِ. Med harfleri bazen takdiri olurlar: بِهِ اِلَّا , عِنْدَهُ اِلَّا . **Hükmü:** Bir eliften fazla uzatılması caizdir.

iii. Medd-i Lâzım

Med harfinden sonra **aynı kelimede**, sebeb-i medden lâzimî sükunun gelmesine denir: يس ← يَاسِينْ, وَلَا الضَّالِّينَ ← وَلَا الضَّالْلِينَ . **Hükmü:** 4 elif miktarı uzatılması vaciptir.

iv. Medd-i Ârız

Med harfinden sonra **aynı kelimede** ârızî sükun gelemsine denir:

نَسْتَعِينُ ← نَسْتَعِينْ , يَعْلَمُونَ ← يَعْلَمُونْ . **Hükmü:** Bir eliften fazla uzatılması caizdir.

v. Medd-i Lîn

Bir kelimede lîn harfinden sonra sebeb-i medden arizi veya lazimi sükûnun bulunmasına denir. **Lîn harfleri:** Kendinden öncesi üstünlü olan cezimli *vav* ile *ye*'dir: خَوْفْ , صَيْفْ .

Hükmü: Lîn harfinden sonra ârızî sükûn gelirse, bir eliften fazla uzatılması caiz olur. Lîn harfinden sonra lâzım sükûn gelirse, dört elif miktarı uzatılması vaciptir ve bunun Kuran'daki tek örneği, Meryem 19/1, s. 306'de geçer: كهيعص ("*ayn*" kelimesinde).

vi. Manevi Sebeplere Göre Olan Medler

Allah'a tazim (hürmet) kastıyla fazla uzatma: Dua, istiğâse (yardım isteme) ve kelime-i tevhitteki "*Allâh*" lafzını 1 elif miktarından fazla uzatmak caizdir, efdali 3 elif miktarı uzatmaktır:

اَللّٰهُ , بِاللّٰهِ , لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ

Allah'ı, noksanlık, çirkin ve kötü şeylerden tenzih (uzak ve beri saymak) kastıyla fazla uzatma: La-i tebriye (Allah'ı noksan sıfatlardan münezzeh kılma) ile bir şey nefyedildiğinde bir elif miktarından fazla uzatmak caizdir, efdali üç elif miktarı uzatmaktır:

لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ لَا رَيْبَ فِيهِ , لَا شَرِيكَ لَهُ ,

7. İDĞÂM VE ÇEŞİTLERİ

a. İdğam

Birbirinin aynı olan veya aynı cinsten olan (birbirlerine yakınlığı olan) harflerden sakin, ikincisi harekeli olarak geldiğinde, birincisini ikincisine katmaya (birinci harfi ikinci harfe çevirerek ikinci harfi şeddeli imiş gibi okumaya) idğam denir.

Gunne: Ağız ve burun boşluğundan gelen sese denir. Gunneye en uygun harf, nun, sonra da mim'dir. Onun için bu iki harf şeddeli olduklarında gunneli okunurlar.

b. İdğâm Çeşitleri:

i. İdğâm-ı Bilâ Gunne (Gunnesiz İdgam)

Tenvin veya sakin nun'dan sonra idğam-i bila ğunne harfleri olan *lam* veya *ra* gelirse gunnesiz idgam yapılır. **Tenvin'in idgamında;** tenvin tek harekeye düşer ve ikinci harf şeddeli imiş gibi okunur: خَيْرٌ لَكُمْ ← خَيْرُ لَّكُمْ , غَفُورٌ رَحِيمٌ ← غَفُورُ رَّحِيمٌ . **Sakin nun'un idğamında ise;** sakin nun okunmaz ve ikinci harf şeddeli imiş gibi okunur:

مِنْ لَدُنْكَ ← مِلَّدُنْكَ , مِنْ رَبِّهِمْ ← مِرَّبِّهِمْ

ii. İdğâm-ı Meal Gunne (Gunneli İdgam)

Tenvin veya sâkin nun'dan sonra **ayrı kelimede**, idğam-i mea'l-ğunne harfleri olan يَمْنُو

(ي , و , ن , م) harflerinden biri gelirse gunneli idgam yapılır. Gunnenin hakkını harfte veririz, harekede değil. **Miktarı:** Bir buçuk eliftir:

وَمَنْ يَعْمَلْ ← وَمَيَّعْمَلْ , حَمِيدٌ مَجِيدٌ ← حَمِيدُ مَّجِيدٌ, مِنْ نَارٍ ← مِنَّارٍ

, مِنْ وَرَائِهِمْ ← مِوَّ رَائِهِمْ , مِنْ مِثْلِهِ ← مِمِّثْلِهِ

Not: Sâkin nun'dan sonra *vav* veya *ye* harfleri aynı kelime içinde gelirse idğam-ı meal ğunne olmaz: قِنْوَانٌ , صِنْوَانٌ , بُنْيَانٌ , اَلدُّنْيَا

iii. İdğâm-ı Mütecaniseyn

Mahreçleri (çıkış yerleri) bir olan, sıfatları (vasıf, nitelik; kalınlık, incelik, yumuşaklık, vurgulu okunma gibi) farklı olan iki harfin, birincisi sakin ikincisi harekeli olarak gelirse, birincisini ikincisine katıp/çevrilip (birinci harfi okunmayıp), ikinci harfi şeddeli imiş gibi okumaya idğâm-ı mütecaniseyn denir. **Hükmü:** vaciptir. Cinsleri aynı olan harfler sekiz tanedir ve şu üç gruba ayrılırlar:

1) ت , د , ط : قَدْ تَبَيَّنَ ← قَتَّبَيَّنَ , وَقَالَتْ طَائِفَةٌ ← وَقَالَطَّائِفَةٌ . Tı'nin sakin gelmesi durumunda nakıs (eksik) idğam olur (tı kendi mahrecinden kalkale yapılmadan okunur, tersi durumda yani te'nin önce tı'nın sonra gelmesi durumunda ise te, tı'ya tam olarak katılır). Çünkü *tı*, kalın okunan harflerden, *te* ile *dal* ise ince okunan harflerdendir:

اَحَطْتَ , فَرَّطْتُ , بَسَطْتُ

2) ث , ذ , ظ : يَلْهَثْ ذَلِكَ ← يَلْهَذَّلِكَ

Not: Bu üç harften, zı kalındır ancak Kuran'da zı cezimli, diğer iki harften birisinin harekeli geldiği hiç bir örneği yoktur. Eğer olsaydı, bu durumda da yine nakıs idğam olurdu.

3) م , ب . Kuran'daki sadece Hûd 11/42, s. 227'de vardır:

يَابُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا← يَابُنَيَّ ارْكَمَّعَنَا

iv. İdğâm-ı Mütegaribeyn

Mahrecinde (çıkış yerinde) veya sıfatında birbirlerine yakınlığı olan iki harften birincisi sakin, ikicisi harekeli olarak gelirse, birincisinin ikincisine katılıp (okunmayıp) ikinci harfi şeddeli imiş gibi okunmaya idğâm-ı mütegaribeyn denir. **Hükmü:** vaciptir. Birbirlerine yakınlığı olan harfler 4 tanedir ve iki gruba ayrılırlar:

1) ر , ل. Lam önce gelmelidir:

قُلْ رَبِّ ← قُرَّبِّ , بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ ← بَرَّفَعَهُ اللَّهُ

2) ك , ق . Qaf önce gelmelidir. Qaf, kalın harfleden, kef ise ince harflerden olduğu için burada nakıs idğam olur (qaf kendi mahrecinden kalkale yapılmadan okunur). Çünkü *qaf*, kalın okunan harflerden, *kef* ise ince okunan harflerdendir. Kuran'daki sadece Murselat 77/20, s. 582'de vardır:

اَلَمْ نَخْلُقْكُمْ

Not: İdğamın olduğu yerde kalkale yapılmaz (kalkale aşağıda anlatılacak).

v. İdğâm-ı Misleyn

Aynı harfin, aynı veya ayrı kelimede, birincisi cezzimli, ikincisi harekeli olarak arka arkaya gelmesi durumunda birincisinin ikincisine katılarak (okunmayarak) ikincisinin şeddeli bir harf gibi okunmasına idğam-ı misleyn denir. İdğam-ı misleynde, mim'in mim'e, nun'un nun'a uğraması hariç ğunne yapılmaz. **Hükmü:** vaciptir:

اِضْرِبْ بِعَصَاكَ ← اِضْرِ بِّعَصَاكَ , فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ ← فَمَا رَبِحَ تِّجَارَتُهُمْ

Sakin mim, harekeli mim'e veya sakin nun, harekeli nun'a uğrarsa idğam-i misleyn meal ğunne (idğam + gunne) olur: عَلَيْهِمْ مُؤْصَدَةٌ ← عَلَيْهِمُّؤْصَدَةٌ , لَنْ نُؤْمِنَ ← لَنُّؤْمِنَ

Sâkin mim'in (Mîm-i sâkin'in / Cezzimli mim'in) üç hali:

1) Sakin mim'den sonra harekeli mim gelirse, idğam-ı misleyn meal gunne olur:

مِنْهُمْ مَغْفِرَةٌ ← مِنْهُمَّغْفِرَةٌ , وَلَهُمْ مَا يَدَّعُونَ ← وَلَهُمَّا يَدَّعُونَ

Mim'in şeddeli olması durumda da idğam-ı misleyn meal gunne olur: وَمِمَّا

2) Sakin mim'den sonra harekeli be gelirse, mim harfi okunurken be harfine hemen geçilmeyip bir buçuk elif miktarı tutulduktan/durulduktan (bu esnada dudaklar önde tutulur) sonra okumaya devam edilir: اَمْ بِهِ , رَبَّهُمْ بِهِمْ

3) Sakin mim'den sonra be ve mim dışında başka bir harf gelirse hiç beklemeden okumaya devam edilir (tutma veya gunne yapılmaz): هُمْ فِيهِ , وَلَهُمْ عَذَابٌ , لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ

vi. İdğâm-ı Şemsiye

El takısı (elif+lam), 14 tane olan şemsî harflerden biri ile başlayan bir kelimenin başına gelirse, el takısı (*lam*) okunmaz ve el takısından sonra gelen kelime şeddeli olarak okunur. Buna idğam-ı şemsiyye denir. Şemsî harfler, şu beytin ilk harflerinden oluşan on dört harftir:

تُبْ ثُمَّ دَعْ ذَنْبًا رَمَا زِدْ سُمْعَةً شِمْ صَدْرَ ضَيْفٍ طَابَ ظَنٌّ لَهُ نَعَمْ

ت , ث , د , ذ , ر , ز , س , ش , ص , ض , ط , ظ , ل , ن

Örnek: اَلتَّوَّابُ , اَلدِّينُ , اَلذِّكْرُ

El takısı, şemsi harflerden *nun* ile başlayan bir kelimenin başına gelirse, idğam-ı şemsiyye maal ğunne olur ve (şeddeli) *nun* bir elif miktarı tutularak (ğunne yapılarak) okunur:

اَلنَّاسِ , اَلنَّجْمِ

El takısı, *nun* harfinin dışındaki şemsi harflerden biriyle başlayan bir kelimenin başına gelirse, idğam-ı şemsiyye bila ğunne olur (ğunne ve tutulma yapılmadan seri bir şekilde okunur):

اَلرَّحْمَانُ , اَلشَّمْسُ

vii. İzhâr-ı Kameriye

El takısı (elif+lam), 14 tane olan kameri harflerden biri ile başlayan bir kelimenin başına gelirse idğam olunmayıp, el takısı (*lam*) okunur. Buna izhâr-ı kameriye denir. Kameri harfler, şu beytin tüm harflerinden oluşan on dört harftir: اَبْغِ حَجَّكَ وَخَفْ عَقِيمَهُ

ا , ب , ج , ح , خ , ع , غ , ف , ق , ك , م , و , ه , ي

Örnek: وَالْعَصْرِ , وَالْفَجْرِ , وَالْقَمَرِ

Not: Duraktan sonra başında "*el*" takısı olan bir kameri harf gelir ve durakta durulmadan geçilirse; "*el*" takısındaki "*elif*" okunmaz direk cezimli olan "*lam*" a tutturulur. Mesela Ayetelkürsi (Bakara 2/255, s. 43)'nin başındaki "*huve*" nin üzerinde "*cim durak işareti*" vardır. Eğer burada durursak; "*… hû * el-hayyu'l- …*" diye devam ederiz. Eğer burada durmazsak; "*huve'l-hayyu'l- …*" diye devam ederiz: اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ اَلْحَيُّ الْقَيُّومُ

8. İGLÂB

Tenvin veya sakin nun'dan sonra be gelirse, be'den önce gelen tenvinin nun'u veya sakin nun'u, halis sakin *mim*'e çevirerek, hasıl olan mim'i gunneli okumaya iglâb denir. **Hükmü:** vaciptir. **Miktarı:** Bir buçuk eliftir:

سَمِيعٌ بَصِيرٌ ← سَمِيعُمْ بَصِيرٌ , مِنْ بَعْدِ ← مِمْ بَعْدِ

Sakin nun'un iglâbı; sakin nun'un tamamen kaybolup sakin mim'e çevrilmesi şeklinde, **tenvinin iğlâbı ise;** tenvinin tek harekeye düşüp ondan bedel sakin bir mim'in gelmesi şeklinde olur.

9. İHFÂ

Tenvin veya sakin nun'dan sonra ihfâ harflerinden biri gelirse, tenvin'in veya sakin nun'un gunnesinin bir miktar tutularak (*nun* üzerinde yoğunlaşarak) okunmasına ihfâ denir. İhfa yaparken; dil, asla bir yere değdirilmeyip başta olmalı ve dil ile asla amel edilmemeli, gunneyi genizden sıkmayarak ve dağıtmayarak çıkarmalıdır. İhfa; izhar ile idğam arası bir haldır. Nun sesi hafif gunne ile genizden ağza verilir. Fakat ne gunnede olduğu gibi ses genizde tutulur, ne de izharda olduğu gibi harfler ayrı ayrı okunur. **Miktarı:** Bir buçuk eliftir. **Hükmü:** Tahrimen (harama yakın) mekruhtur. İhfâ harfleri, şu beytin ilk harflerinden oluşan on beş harftir:

صِفْ ذَا ثَنَا جُودَ شَخْصٍ قَدْ سَمَا كَرَمَا ضَعْ ظَالِمًا زِدْ تُقَا دُمْ طَالِبًا فَتَرَى

ت , ث , ج , د , ذ , ز , س , ش , ص , ض , ط , ظ , ف , ق , ك

Örnek: أَنْتُمْ , مِنْ دُونِ , مِنْ طَيِّبَاتِ , عَنْ صَلَاتِهِم , مِنْ جُوعٍ ,
فَتْحٌ قَرِيبٌ , غَنِىٌّ كَرِيمٌ

10. İZHÂR

İzhar, iki harfin arasını birbirinden ayırıp açarak, idgamsız, ihfasız, ve iklabsız olarak açıkça ve kuvvetlice okumaya denir. Tenvin veya sakin nun'dan sonra izhar harflerinden biri gelirse, izhar olur. **Hükmü:** vaciptir. İzhar harfleri, şu beytin ilk harflerinden oluşan altı harftir:

اَللّٰهُ حَىٌّ خَالِقٌ عَدْلٌ غَنِىٌّ هَادِيًا (ا , ح , خ , ع , غ , ه)

Örnek: مَنْ آمَنَ , غَفُورٌ حَلِيمٌ , مِنْ خَوْفٍ

11. TENVÎN VE SÂKİN NÛN'UN BEŞ HALİ

Buraya kadar gördüğümüz gibi, tenvin veya sakin nun'un şu beş hali vardır:
Tenvin veya sakin nunden sonra;
1) *Lam* veya *ra* harfi gelirse, idgâm-ı bilâ gunne olur.
2) *Mim, nun, vav, ye* harflerinden biri gelirse, idgâm-ı meal gunne olur.
3) *Be* harfi gelirse, iglab olur.
4) Şu on beş harften birisi gelirse ihfâ olur: *Te, se, cim, dal, zel, ze, sin, şın, sat, dat, tı, zı, fe, kaf, kef.*
5) *Elif, ha, hı, ayn, ğayn, he* harflerinden biri gelirse izhar olur.

12. KALKALE (VURGULU OKUYUŞ)

Harfin, çıkış yerinden kuvvetli bir ses ile okumasına kalkale denir. Kalkalede, sesin geri tepmesi az olmalıdır. Aksi durumda harfi, şeddeli olarak okumuş oluruz. Kalkale harfleri olan şu beş harf, kelimenin ortasında veya sonunda cezimli olarak gelirlerse kalkaleli okunurlar (kelime sonundaki sükunun, arizi sükun olması durumunda da kalkale olur):

قُطْبُ جَدٍ (ب , ج , د , ط , ق)

سُبْحَانَكْ , اَطْعَمَهُمْ , اَلَمْ يَجْعَلْ , حَمِيدٌ مَجِيدْ , مُلْحِقْ

Not 1: Şedde ve idğam kalkaleye manidir (bu ikisinde kalkale yapılmaz):

… نَجَّيْنَاهُ … (Yunus 10/73, s. 218),

… اِذْهَبْ بِكِتَابِي (Neml 27/28, s. 380)

Not 2: Durak yerlerinde kalkaleyi yaparken, dozunu iyi ayarlamalıyız. Ne ne şeddeli harflerdeki (özellikle de kalkale harflerindeki) gibi vurgulu, ne de kalkale harflerinin dışındaki şeddesiz harflerdeki gibi normal (vurgusuz) okumalıyız. İkisinin arasında bir yol tutturmalıyız.

13. RA HARFİNİN (İNCE VEYA KALIN) OKUNUŞU

a. Ra Harfinin Kalın Okunduğu Yerler

i. Ra'nın harekesi üstün ve ötre ise kalın okunur: لِيُنْذِرَ , تَمْرٌ , نَصْرٌ

ii. Ra cezimli ise, kendisinden önceki harfin harekesi üstün ve ötre ise yine kalın okunur:

وَاْمُرْ بِاْلعُرْفِ , وَانْحَرْ , بِالنُّذُرْ

iii. Ra ve ondan önceki harf sakin, bir önceki harfin harekesi üstün ve ötre ise kalın okunur:

بِالصَّبْرْ , مِنْ كُلِّ اَمْرْ , فِى الصُّدُورْ

iv. Vasıl hemzesinden (okunmadan geçilen hemzeden) sonra gelen ra, kalın okunur (Kuran'da vasıl hemzelerinin başında ص yazılıdır): اِرْكَبْ , لِمَنِ ارْتَضَى , اِرْجِعِى

v. Ra sakin, kendinden önceki harf esreli, ra'dan sonraki harf ise kalın okunan harflerden olup harekesi üstün ve ötre olursa, ra yine kalın okunur: قِرْطَاسٌ , مِرْصَادًا , فِرْقَةٌ

b. Ra Harfinin İnce Okunduğu Yerler

i. Ra'nın harekesi esre ise ince okunur: بِاْلبِرِّ , يُرِيدُ , اَبْصَارِهِمْ

ii. Ra cezimli ise, kendisinden önceki harfin harekesi esre ise ince okunur:

وَاصْطَبِرْ , مُذَكِّرْ

iii. Ra ve ondan önceki harf sakin, bir önceki harfin harekesi esre ise ince okunur:

بَصِيرْ , قَدِيرْ

iv. Ra sakin ve bir önceki lîn harfi ise, ra harfi ince okunur:

فَوْرْ , خَيْرْ , سَيْرْ ,

14. ALLAH LAFZININ (İSMİNİN) (KALIN VEYA İNCE) OKUNUŞU

a. Allah Lafzının Kalın Okunduğu Yerler: Allah isminden önceki harfin harekesi üstün veya ötre ise Allah isminin lam'ı kalın okunur: هُوَ اللَّهُ , نَصْرُ اللَّهِ

b. Allah Lafzının İnce Okunduğu Yerler: Allah isminden önceki harfin harekesi esre olursa Allah isminin lam'ı ince okunur: لِلَّهِ , بِسْمِ اللَّهِ ,أَعُوذُ بِاللَّه

15. HE ZAMİRİNİN (UZATILARAK VEYA UZATILMAYARAK) OKUNUŞU

He zamiri, her zaman kelimenin sonunda gelir.

a. He Zamirinin Uzatılarak Okunduğu Yerler:

i. He zamirinin harekesi ötre, kendinden önceki harfin harekesi ise üstün yahut ötre olursa, bir elif miktarı çekilerek okunur: اِنَّهُ , وَلَهُ , شَرَّهُ , رَبَّهُ

ii. He zamirinin harekesi esre, kendinden önceki harfin harekesi de esere olursa, bir elif miktarı çekilerek okunur: بِهِ , رَبِّهِ , وَبِهِ

b. He Zamirinin Uzatılmayarak Okunduğu Yerler:

i. He zamirinin harekesi ötre, kendinden önceki harfin harekesi ise esre olursa, he zamiri çekilmez: (Muminun 23/19, s. 344; Saffat 37/42, s. 448) فَوَاكِهُ

ii. Harekesi esre olup kendinden önceki harfin harekesi de üstün olursa çekilmez:

لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ (Meryem 19/46, s. 309),

لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ (Şurara 26/116, s. 373; Şurara 26/167, s. 375. Kuran'da bu iki yerde kelimenin altında "*kasr*" yazıyor),

لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ (Ahzap 33/60, s. 427. Bu kelime kendisinden sonra gelen cezimli lam'a tutturuluyor) ve (Alak 96/15, s. 599. Kuran'da bu kelimenin altında "*kasr*" yazıyor)

iii. He zamirinin harekesi üstün olursa çekilmez (çünkü kelimenin aslındandır):

سَفِهَ (Bakara 2/130, s. 21), كَرِهَ (Enfal 8/8, s. 178), فَوَاكِهَ (Murselat 77/42, s. 582)

iv. He zamirinden önceki harf cezimli veya medd-i tabiî ise, he zamiri çekilmez:

عَلَيْهِ , اِلَيْهِ , فِيهِ , خُذُوهُ , هُدَاهُ

v. Çekilen he zamiri, durakta gelirse, çekilmeden okunur: لِقَوْمِهِ , شَرَّهُ , مَالَهُ

vi. He zamirinden sonra cezimli yahut şeddeli bir harf gelirse, he zamiri çekilmeden kendinden sonraki cezimli yahut şeddeli harfe bağlanır:

اَنَهُ الْحَقُّ , رَبِّهِ الْاَعْلَى , كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ

16. SEKTE

Sekte, nefes almadan bir elif miktarı kadar bir süre sesi kesmeye denir. Kuran'da şu dört yerde sekte vardır ve sekte yapılacak yerde harfin altında سكته yazılıdır:

a. Kehf 18/1, s. 294'un sonundaki عِوَجًا kelimesinde: … وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا (1) قَيِّمًا Burada sekte yapılmasaydı عِوَجًا derken ihfa yapılması gerekirdi. Buradaki sekte, "*ıvecâ*" denilerek yapılır. Burası ayet sonu olduğu ve "tı" durak işareti bulunduğu için burada durmak (ve sekte yapmamak), sekte yapmaktan efadaldir. Eğer durmayacak isek sekteli okumalıyız.

b. Yâsin 36/52, s. 444'deki مَرْقَدِنَا kelimesinde: … مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا …

Buradaki sekte, "*merkadinâ*" denilerek yapılır. Bu ayette vakıf işareti bulunması sebebiyle durulabilir de (Kuran'da "*merkadinâ*" nın sonunda mim durak işareti var). Durulursa sekte yapılmaz.

c. Kıyame 75/27, s. 579'daki مَنْ kelimesinde: وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ

Burada sekte yapılmasaydı idğâm-ı bilâ gunne olacaktı ve anlam değişecekti. Şöyle ki: Burada iki ayrı kelime vardır ve "*doktor kimdir?*" anlamındadır. Eğer idğam yapılırsa, iki ayrı kelime, مَرَّاقٍ şeklinde tek kelime haline getirilmiş olur ve anlamı "*çorbacı*" olur.

d. Mutaffifîn 83/14, s. 589'daki بَلْ kelimesinde: … كَلَّا بَلْ رَانَ

Burada sekte yapılmasaydı idgâm-ı mütegaribeyn olacaktı ve anlam değişecekti. Şöyle ki: Burada iki ayrı kelime vardır ve "*bilakis paslanmıştır*" anlamındadır. Eğer idğam yapılırsa, iki ayrı kelime, بَرَّانَ şeklinde tek kelime haline getirilmiş olur ve anlamı "*küpçü*" olur.

17. VAKIF (DURMAK)

Vakıf, herhangi bir kelime üzerinde bir müddet sesi kesip, nefes alarak dinlenme haline denir. Vakıfta esas olan, sükûn üzere durmaktır ancak bunun istisnaları vardır.

a. Durulan kelimenin sonunda, iki üstün dışında bir hareke varsa, cezim üzere durulur:

نَسْتَعِينُ ← نَسْتَعِينْ , رَحِيمٌ ← رَحِيمْ , إِلَى حِينٍ ← إِلَى حِينْ

b. Durulan kelimenin sonu iki üstün'de ise, tek üstünlü ve uzatarak durulur: نَارًا , سَمَاءً

Ancak iki üstünlü harf yuvarlak te (ة) ise, "*heh*" şeklinde cezimli ve he (ه) olarak durulur: حَفَظَةً

c. Durulan kelimenin sonunda med harfi varsa durunca da uzatılarak durulur:

عَلَى نَفْسِي , عَلَى عَبْدِنَا , آمَنُوا

Not: Med harfinin altında *kasr* yazıyorsa, bu durumda uzatmandan cezim üzere durulur. Meseala: نَشَؤُا (Hud 11/87, s. 232, vav'ın altında *kasr* yazıdığı için *neşâ'* şeklinde durulur).

d. Son kelime harekeli *vav* veya *ye* olur ve bu ikisinden önceki harf da harekeli olursa, durulunca med harfi hasıl olduğundan, son harf olan *vav* veya *ye* okunmaz ancak onlardan önceki harf uzatılarak durulur (Burada anlatılan durumun benzeri, elif harfinde olmaz. Çünkü harekeli elif'e elif denmez, hemze denir). Mesela:

هُوَ (*hû*) , هِيَ (*hî*) , مَثَانِيَ (Zümer 39/23, s. 460, ayet ortası, *mesânî*) ,

Not 1: Son kelime olan harekeli *vav* veya *ye*'den önceki harf harekesiz olursa, *vav* veya *ye* üzerinde cezim üzere durulur (uzatılmaz): مَثْوَايَ (Yusuf 12/23, s. 239, ayet ortası, *mesvây*).

Not 2: Son kelime olan harekeli *vav* veya *ye* şeddeli olursa, cezim üzere durulur (uzatılmaz): يَا سَامِرِيُّ (Taha 20/95, s. 319, ayet sonu, *yâ sêmiriyy*).

e. Durulan kelimenin sonu şeddeli ise, sükun üzere fakat bastırılarak (vurgulu durularak) şeddeli olduğu belirtilir: فِي الْيَمِّ , مُسْتَقَرٌّ , تَبَّ

f. Yuvarlak te'lerde (ة), he üzerinde durulur (harekesi iki üstün bile olsa): خِيفَةً (*hîfeh*)

g. He zamirlerinde de he üzere durulur: تِلَاوَتِهِ (*tilavetih*), هٰذِهِ (*hezih*)

18. VASIL (GEÇMEK)

Tenvinli bir harften sonra sakin bir harf gelirse; tenvin tek harekeye düşülür ve kesreli bir nun eklenerek okunur (Kuranda bu gibi yerlerde tenvin ile sonraki gelen kelimenin altında esreli nun yazılıdır):

بِغُلَامٍ اسْمُهُ (Meryem 19/7, s. 306) , سَوَاءً الْعَاكِفُ (Hac 22/25, s. 336)

19. KURAN'DA BULUNAN İŞARETLER

a. Durak işaretleri

Kuran'daki vakıflar şu beş mertebeye ayırırlar:

م **:** Durmak vaciptir. Durulmayıp geçilirse anlam bozulur.

ط **:** Durmak evlâdır (daha iyidir).

ج **:** Durmak evlâdır.

قف **:** Durmak evlâdır. Hafif bir duruşla (bir nefeslik) durulmalıdır.

ز **:** Geçmek evlâdır.

ق **:** Geçmek evlâdır.

ص **:** Nefes yetmediğinde durulabilir.

لا **:** Durmak caiz değildir. Eğer durulursa bir önceki kelime ile birlikte tekrar okunur. Ayet sonunda durunca ise, tekrar edilmez çünkü durak sonlarında durmak caiz, hatta efdaldir.

ك : Bir evvelki durağın aynısı demektir.

∴ ... ∴ : Yakın aralıklarla rastlanan bu üç noktanın birisinde durulur, diğerinde durulmaz. Her ikisinde durmak veya her ikisinde geçmek caiz değildir (üç noktanın birincisi ayet ortasında, ikincisi ise ayet sonunda olsa veya üç noktanın birincisi ayet sonunda olsa bile hüküm aynıdır. Yani bu durmda, birincisinde durmuş isek, diğerinde durmamalıyız):

(4)_وَزُورًا ظُلْمًا جَاءُوا فَقَدْ_آخَرُونَ قَوْمٌ ... (Furkan 25/4, s. 361. "*kavmun*" ile "*zûrâ*" kelimelerinin sonunda).

...سَلَامٌ_(4) أَمْرٍ_كُلِّ مِنْ ... (Kadir 97/4-5, s. 600. "*emrin*" ile "*selâmun*" kelimelerinin sonunda).

ع **:** Okuyan namazda ise ve rüku yapmak istiyorsa, bu işaretin olduğu yerde rüku etmesinin münasip olduğunu gösterir.

Not: Kuran'da birkaç yerde, kıraat imamlarının oradaki durak işareti konusunda ihtilaf etmelerinden, iki durak işareti birden kullanılmıştır. Mesela, Duhân 44/49, s. 499'un başındaki "*zuq* (ذُقْ)" kelimesinin sonunda "*lâ*" ve "*cim*" durak işareti beraber yazılmıştır. Biz bu iki durak işaretinden birisine uyabiliriz.

b. Diğerleri

الجزؤ : Cüz başlarını belirtmek için yazılmıştır. 20 sayfaya bir cüz denir (son cüz olan 30. cüz, 26 sayfadır).

حزب : Her cüz 4 hizbe ayrılır, her cüzün ¼'ini gösterir (26 sayfa olan 30. cüzde de 4 hizb vardır).

سجده : Secde ayetlerini gösterir ve o ayet hizasına konur. Kuran'da şu **14 yerde secde âyeti vardır:** Araf 7/206, s. 177; Ra'd 13/15, s. 252; Nahl 16/49, s. 273; İsrâ 17/107, s. 294; Meryem 19/58, s. 310; Hac 22/18, s. 335; Furkân 25/60, s. 366; Neml 27/25, s. 380; Secde 32/15, s. 417; Sâd 38/24, s. 455; Fussilet 41/37, s. 481; Necm 53/62, s. 529; İnşikâk 84/21, s. 591; Alak 96/19, s. 599. Bunlardan **7'si farz** (Araf 7/206, s. 177; Ra'd 13/15, s. 252; Nahl 16/49, s. 273; İsrâ 17/107, s. 294; Meryem 19/58, s. 310; Hac 22/18, s. 335; Sâd 38/24, s. 455); **3'ü vacip** (Furkân 25/60, s. 366; Secde 32/15, s. 417; Fussilet 41/37, s. 481); **4'ü ise sünnettir** (Neml 27/25, s. 380; Necm 53/62, s. 529; İnşikâk 84/21, s. 591; Alak 96/19, s. 599).

مد : Hangi harfin altında bulunuyorsa o harf bir elif miktarı uzatılır: Mesela:

(Bakara 2/14, s. 4 "u" nun altında) مُسْتَهْزِؤُنَ

قصر : Hangi harfin altında bulunuyorsa, o harf uzatılmadan okunur: Mesela:

(Bakara 2/5, s. 2) أُولَٓئِكَ

ص : Vasl hemzeleri (okunmadan geçilen hemzeler) üzerine konur. Mesela:

(Bakara 2/11, s. 4) فِى الْاَرْضِ

قطع : Katı hemzeleri (muhakkak okunması gereken hemzeler) altına konur. Mesela:

(Enam 6/14, s. 130) اَ تَّخِذُ , (Kasas 28/38, s. 391) اَ طَّلِعُ

ن : Sonu tenvinli kelimelerden bir sonraki kelimeye geçişi sağlar (Bu durumda tenvin tek harekeye düşer ve vasıl nun'u esreli olarak okunur). Mesela:

(Meryem 19/7, s. 306) بِغُلَامٍ اسْمُهُ , (Hac 22/25, s. 336) سَوَاءً الْعَاكِفُ

س : Kuran'da ص harfiyle yazıldığı halde س gibi ince okunması gereken yerlerde kullanılır. Sad harfinin altına yazıldığı yerlerde "*sad*" harfi,"*sin*" gibi okunur:

(Bakara 2/245, s. 40) وَاللّٰهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُطُ ,(Tûr 52/37, s. 526) اَلْمُصَيْطِرُونَ

اماله (İmâle)**:** Yalnızca Hud 11/41 s. 227'deki مَجْرٖيهَا kelimesindeki ra'nın altında bulunur. Burada *ra* harfi, üstünden esreye doğru meyillendirilerek okunur.

ادغام (İdgam)**:** Altına yazıldığı kelime, yazıldığı gibi değil de, idgam ile okunur. Yalnızca Hud 11/42 s. 227'de vardır: اِرْكَبْ مَعَنَا ← اِرْكَمَّعَنَا

تسهيل (Teshîl)**:** Kolaylaştırmak demektir. Birbirini takip eden iki hemzenin altına yazılır. Bu iki hemzeden birincisi yerinden, ikincisi ise, he sesi karıştırılmadan, hemze tam yerine verilmeden, hemze ile elif arasında yumuşak olarak (hafifce hemzeden medde kayar gibi) okunur. Asım kıraatına göre sadece Fussilet 41/44, s. 482'de teshîl vardır ve Kuran'da bu kelimenin altında "*teshîl*" yazılıdır: ءَاَعْجَمِيٌّ (Fussilet 41/44, s. 482). Burada ne "ê" diyeceğiz, ne de "ee", ikisinin arasında yumuşak bir sesle okuyacağız.

اشمام (İşmâm)**:** Sükûndan sonra kelimenin sonunda bulunan ötre harekesine işaret etmek için dudakların ileriye doğru toplamasına işmam denir. İşmam sadece ötrede ve aslı ötre olanda olur. **Hükmü:** Asım kıraatına göre Yusuf 12/11, s. 237 dışında, vacip değildir ve esas olarak sağırlar için yapılır:

لَا تَأْمَنَّا (Yusuf 12/11, s. 237). Bu kelimenin aslı: لَا تَأْمَنُنَا . Kuran'da bu kelimenin altında "*işmâm*" yazar. Burada işmam yapmak herkes için gerekir (aslında "*bize güvenmiyorsun*" anlamında olan bu ifadenin, idğamlı/gunelli oluyuştan dolayı "*bize güvenme*" şeklinde anlaşılmaması için).

نَسْتَعِينُ (Fâtiha 1/5). Buradaki zorunlu değildir.

تفخيم : Altına yazıldığı harfin kalın okunması gerektiğini gösterir. Özellikle yanılınılabilecek yerlerde kullanılır. Mesela Enbiya 21/28, s. 325'deki "*irtedâ*" kelimesindeki "*ra*" nın altında vardır: لِمَنِ ارْتَضٰى

20. OKUYUŞ ŞEKİLLERİ (YAVAŞ – HIZLI – NORMAL)

A. Tahkîk: En ağır okuma şeklidir. Yavaş yavaş, manayı düşünerek, bütün tecvit kurallarına uyarak, ruhsatları kullanmadan (mesela medd-i munfasılı da 4 elif uzatarak) okumaktır.

B. Hedr / Hadr: Süratli okuma şeklidir. Hatim indirenler, cüz okuyanlar bunu tercih ederler. Bunda yine medd-i lazım 4, medd-i muttasıl 2 elif uzatılır. Bu ikisinin dışında 1 eliften fazla uzatılanlar ise 1 elif uzatarak okunur.

C. Tedvîr: Tahkîk ile hedr'in ortasıdır. Bunda da mana düşünülür.

II. NAMAZDA OKUNAN DUALAR

NOT: Dualardan önce **tekbîr** (اَللَّهُ اَكْبَرُ) getirilir. Duhâ ile İhlâs sûreleri arasında (Duhâ ve İhlâs dahil) ise tekbîr ve tehlîl getirilir. **Tehlîl:**

لَا اِلَهَ اِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ اَكْبَرُ اَللَّهُ اَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ

SÜBHÂNEKE

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ ۞ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ ۞ وَتَعَالٰى
جَدُّكَ ۞ وَجَلَّ ثَنَاۤؤُكَ ۞ وَلَاۤ اِلٰهَ غَيْرُكَ ۞

ETTEHİYYÂTÜ

اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ ۞ اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ
اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ ۞ اَلسَّلَامُ عَلَيْنَا
وَعَلٰى عِبَادِ اللّٰهِ الصَّالِحِينَ ۞ اَشْهَدُ اَنْ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ ۞
وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ۞

ALLÂHÜMME SALLİ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰۤى اٰلِ مُحَمَّدٍ ۞ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰۤى
اِبْرَاهِيمَ وَعَلٰۤى اٰلِ اِبْرَاهِيمَ ۞ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ۞

ALLÂHÜMME BÂRİK

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰۤى اٰلِ مُحَمَّدٍ ۞ كَمَا بَارَكْتَ
عَلٰۤى اِبْرَاهِيمَ وَعَلٰۤى اٰلِ اِبْرَاهِيمَ ۞ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ۞

RABBENÂ ÊTİNÂ (Bakara 2/201, s. 32, sadece ilk cümle)

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً
وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۝ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

RABBENEĞFİRLÎ (İbrahim 14/41, s. 261)

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ۝

KUNUT DUALARI

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَسْتَهْدِيكَ ۝
وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتُوبُ اِلَيْكَ ۝ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَنُثْنِي
عَلَيْكَ الْخَيْرَ كُلَّهُ نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ
وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ ۝

اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّي وَنَسْجُدُ ۝ وَاِلَيْكَ نَسْعٰى
وَنَحْفِدُ ۝ نَرْجُوا رَحْمَتَكَ وَنَخْشٰى عَذَابَكَ ۝ اِنَّ عَذَابَكَ
بِالْكُفَّارِ مُلْحِقٌ ۝

III. NAMAZDA OKUNAN SÛRELER

EÛZÜ - BESMELE

اَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ * بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

FÂTİHA SÛRESİ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾ اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٤﴾

اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾

صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّٓالِّينَ ﴿٧﴾

FİL SÛRESİ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَصْحَابِ الْفِيلِ ﴿١﴾ اَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ

فِي تَضْلِيلٍ ﴿٢﴾ وَاَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا اَبَابِيلَ ﴿٣﴾ تَرْمِيهِمْ

بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ ﴿٥﴾

KUREYŞ SÛRESİ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

لِاِيلَافِ قُرَيْشٍ ﴿١﴾ اِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَٓاءِ وَالصَّيْفِ ﴿٢﴾ فَلْيَعْبُدُوا

رَبَّ هٰذَا الْبَيْتِ ﴿٣﴾ اَلَّذِٓي اَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَاٰمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ﴿٤﴾

MÂÛN SÛRESİ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ ﴿١﴾ فَذٰلِكَ الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ ﴿٢﴾ وَلَا
يَحُضُّ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿٣﴾ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ﴿٤﴾ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ
سَاهُونَ ﴿٥﴾ الَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُنَ ﴿٦﴾ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ﴿٧﴾

KEVSER SÛRESİ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴿٢﴾ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ﴿٣﴾

KÂFİRÛN SÛRESİ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿١﴾ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾
وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾

NASR SÛRESİ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

إِذَا جَٓاءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُۙ ﴿١﴾ وَرَاَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ ف۪ي د۪ينِ اللّٰهِ
اَفْوَاجًاۙ ﴿٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُۜ اِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

TEBBET SÛRESİ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

تَبَّتْ يَدَٓا اَب۪ي لَهَبٍ وَتَبَّۜ ﴿١﴾ مَٓا اَغْنٰى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَۜ ﴿٢﴾ سَيَصْلٰى نَارًا
ذَاتَ لَهَبٍۚ ﴿٣﴾ وَامْرَاَتُهُۜ حَمَّالَةَ الْحَطَبِۚ ﴿٤﴾ ف۪ي ج۪يدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ ﴿٥﴾

İHLÂS SÛRESİ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌۚ ﴿١﴾ اَللّٰهُ الصَّمَدُۚ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ
يُولَدْۙ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ ﴿٤﴾

FELAK SÛRESİ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِۙ ﴿١﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَۙ ﴿٢﴾ وَمِنْ
شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَۙ ﴿٣﴾ وَمِنْ شَرِّ النَّفّٰاثَاتِ
فِي الْعُقَدِۙ ﴿٤﴾ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

NÂS SÛRESİ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِۙ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِۙ ﴿٢﴾ اِلٰهِ النَّاسِۙ
﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِۙ ﴿٤﴾ اَلَّذ۪ي يُوَسْوِسُ
ف۪ي صُدُورِ النَّاسِۙ ﴿٥﴾ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿٦﴾

ÂYETE’L-KÜRSÎ (BAKARA SÛRESİ 2/255, s. 43)

Namazda tespih çekmeden önce okunur.

اَللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ اَلْحَيُّ الْقَيُّومُۚ لَا تَأْخُذُهُ
سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌۜ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِۜ
مَنْ ذَا الَّذ۪ي يَشْفَعُ عِنْدَهُٓ اِلَّا بِاِذْنِه۪ۜ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْد۪يهِمْ وَمَا
خَلْفَهُمْۚ وَلَا يُح۪يطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِه۪ٓ اِلَّا بِمَا شَٓاءَۚ وَسِعَ
كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَۚ وَلَا يَؤُ۫دُهُ حِفْظُهُمَاۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ
الْعَظ۪يمُ ﴿٢٥٥﴾

ÊMENERRASÛLÜ (BAKARA SÛRESİ 2/285-286, s. 50)

Yatsı namazından sonra okunması tavsiye edilir.

اٰمَنَ الرَّسُولُ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِ
مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ
وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا
وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾ لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ
نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ
رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَٓا اِنْ نَسِينَٓا اَوْ اَخْطَاْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَٓا
اِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا
مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا
اَنْتَ مَوْلٰينَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

HUVALLÂHÜLLEZÎ (HAŞR SÛRESİ 59/22-24, s. 549)

Sabah ve akşam namazından sonra okunması tavsiye edilir. Bu durumda **eûzu'su** şu şekilde çekilir ve üç defa tekrar edilir:

اَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

(Sabah ve akşam namazından sonra okunmasının dışında ise eûzusu normal şekilde çekilir)

هُوَ اللّٰهُ الَّذِى لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ

وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ اللّٰهُ الَّذِى لَآ إِلٰهَ إِلَّا

هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ

الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾ هُوَ اللّٰهُ

الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَآءُ الْحُسْنٰى يُسَبِّحُ لَهُ

مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

IV. EZAN VE DUASI

Ezan okuyan minareye çıkarsa, ezanı okurken minarenin etrafında döner, hoparlör ile okuyorsa veya yerde okuyorsa kıbleye karşı ayakta durur ve ellerini kulaklarına götürüp şahadet parmaklarıyla kulaklarını tıkar (sesinin daha gür çıkması için). Tekrarlanan lafızların sonuncusu daha uzun okunur. Akşam ezanı diğerlerine göre daha kısa tutulur. Ezanın okunma makamı, vakte göre ayarlanır.

اَللّٰهُ اَكْبَرُ – اَللّٰهُ اَكْبَرُ – اَللّٰهُ اَكْبَرُ – اَللّٰهُ اَكْبَرُ

اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ – اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ

اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ – اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ

حَيَّ عَلَى الصَّلاَةِ – حَيَّ عَلَى الصَّلاَةِ

حَيَّ عَلَى الْفَلاَحِ – حَيَّ عَلَى الْفَلاَحِ

اَلصَّلاَةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ – اَلصَّلاَةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ (sadece sabah namazında)

اَللّٰهُ اَكْبَرُ – اَللّٰهُ اَكْبَرُ

لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ

Ezan'ı dinleyen, müezzinin okuduğu ezanı (ezanın her cümlesini onun ardından) tekrar etmesi müstehaptır. Ancak ezanın "*Hayye ale's-salâh*", "*Hayye ale'l-felâh*" sözleri ile sabah ezanındaki "*es-Salâtü hayrun mine'n-nevrn*" sözü tekrarlanmaz. "*Hayya ale's-salâh*" cümlesinde "*Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh*", "*Hayya ale'l-felâh*" cümlesinde "*Mâ şâallâhu kâne ve mâ lem yeşe' lem yekün*", dabah ezanındaki "*es-Salâtü hayrün mine'n-nevm*" cümlesinde ise, "*Sadakte ve berirte*" denilir. Bunların her biri, müezzinin okuması arkasından söylenir. Kaza namazları için de ezan okunabilir. Bayram, vitir, teravih ve cenaze namazları için ezan okunmaz. Ezan, vacip derecesinde sünnet-i müekkededir.

Ezan bitince şu dua okunur:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاَةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّداً اْلوَسِيلَةَ وَاْلفَضِيلَةَ وَالدَّرَجَةَ الرَّفِيعَةَ وابْعَثْهُ مَقَاماً مَحْمُوداً الَّذِى وَعَدْتَهُ إِنَّكَ لاَ تُخْلِفُ الْمِيعَادَ

"*Allah'ım! Ey bu eksiksiz davetin (ezanın) ve kılınacak namazın Rabbi: Muhammed'e vesîleyi, fazileti ve yüksek dereceyi ihsan et! Onu vaat ettiğin makâm-ı mahmûda eriştir! Şüphesiz Sen vadinden dönmezsin*". Vesîle ve fazilet, cennette yüce birer makamdır. Makâm-ı mahmûd ise şefaat makamıdır. Hz. Peygamber: "*Bu duayı okuyan kişiye şefaatim vaciptir*" buyurmuştur [Buhârî, "Ezan", 8].

V. KÂMET (İKÂMET)

- Ezan okuduktan sonra, kılınacak namazın ilk sünneti var ise (yani sabah, öğle ve yatsı namazı ise) şöyle denir:

(اَلصَلاَةُ السُّنَّةُ) . اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

- İmam sünneti kılıp selam verdikten sonra, eğer cemaatten sünneti bitirmemiş epeyce kişi var ise 3 defa İhlas suresini okuduktan sonra şöyle denir:

صَدَقَ اللَّهُ الْعَظِيمُ (وَبَلَّغَنَا رَسُولُهُ الْكَرِيمُ . وَنَحْنُ عَلَى ذَلِكَ مِنَ الشَّاهِدِينَ) . سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ * وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ * وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (الصافات 37/180-182). اَلْفَاتِحَةَ (مَعَ الصَّلَوَاتِ)

- Sonra ayağa kalkılıp şu şekilde kamet getirilir:

اَللَّهُ اَكْبَرُ – اَللَّهُ اَكْبَرُ – اَللَّهُ اَكْبَرُ – اَللَّهُ اَكْبَرُ

اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلَهَ اِلَّا اللَّهُ – اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلَهَ اِلَّا اللَّهُ

اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ – اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

حَيَّ عَلَى الصَّلاَةِ – حَيَّ عَلَى الصَّلاَةِ

حَيَّ عَلَى الْفَلاَحِ – حَيَّ عَلَى الْفَلاَحِ

قَدْ قَامَتِ الصَّلاَةُ – قَدْ قَامَتِ الصَّلاَةُ

اَللَّهُ اَكْبَرُ – اَللَّهُ اَكْبَرُ

لَا اِلَهَ اِلَّا اللَّهُ

Beş vaktin farz namazlarında (ister cemaat halinde, isterse tek kılınsın), Cuma namazının farzında ve kaza namazlarında kamet getirilir. Vitir, teravih, bayram, cenâze ve nâfile namazlarda ise kamet getirilmez. Kamet erkeklere has bir sünnettir. Kadınlar ve çocuklar kamet getirmezler. Kamet cemaatin müstehap olan sünnetlerindendir. Arka arkaya kaza namazı kılarken bulunulan yerden ayrılmadıkça tek kamet yeterlidir. Ezan ağır okunur (akşam ezanı diğerlerine göre daha hızlı okunur), kamet ise hızlı yapılır. Kamet ayakta yapılır. Kamet getiren kişi kıbleye döner. Cemaatin kamet getiren müezzine uyması ve beraberce içinden kamet yetirmesi, "*Hayya ale's-salâh*" ve "*Hayya ale'l-felâh*" cümlelerinde "*La havle ve la kuvvete illa billah*" diye icâbette bulunması müstehaptır.

- İmam farz namazı kıldırıp selam verince şöyle denir:

اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الْعَظِيمَ وَاَتُوبُ اِلَيْهِ (üç defa söylenir)

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ . تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ .

- Eğer farzdan sonra son sünnet kılınacak ise (yani öğle, akşam ve yatsı namazı ise), son sünnet kılındıktan sonra, eğer o namazın son sünneti yok ise (yani sabah ve ikindi namazı ise) hemen ara vermeden şu şekilde devam edilir: عَلَى رَسُولِنَا صَلَوَاتٌ

- Herkes içinden şu şekilde salavat getirir:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

- Bundan sonra şu şekilde devam edilir:

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلاَ اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ . وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

- Herkes içinden *Âyetelkursî* (Bakara 255), *İhlâs, Nâs ve Felak* surelerini okuduktan sonra,

سُبْحَانَ اللّٰهِ / وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ذُو الْجَلَالِ وَالْكَمَالِ سُبْحَانَ اللّٰهِ

denir ve herkes içinden 33 defa "*Subhânallâh*" der. Sonra,

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ / عَلَى دِينِ الْاِسْلَامِ دَائِمًا اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ

denir ve herkes içinden 33 defa "*Elhamdulillâh*" der. Sonra,

اَللّٰهُ اَكْبَرُ / رَبُّ الْعَالَمِينَ تَعَالَى شَانُهُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ

denir ve herkes içinden 33 defa "*Allâhu Ekber*" der.

- Bundan sonra şu şekilde devam edilir ve dua yapılır:

لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ . لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ . سُبْحَانَ رَبِّىَ الْعَلِيِّ الْاَعْلَى الْوَهَّابِ .

- İmam duayı bitirince "*el-Fâtiha*" der ve herkes içinden Fâtiha suresini okur. Sabah ve Akşam namazlarından sonra *Huvallâhullezî* (Haşr 22-24)'nin, İkindi namazından sonra *Amme* suresinin, Yatsı namazından sonra ise *Âmenerrasûlu*'nun (Bakara 285-286) okunmasının çok büyük sevabı vardır. Eğer duanın sonunda Kuran okunacak ise imam "*el-Fâtiha*" demeden ellerini yüzüne sürer ve kendisi veya müezzin *eûzu-besmele* çekerek Kuran okur. Sabah ve Akşam namazlarından sonra okunan *Huvallâhullezî* (Haşr 22-24)'nin *eûzu*'su şu şekildedir ve üç defa tekrar edilir:

اَعُوذُ بِاللّٰهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

- Cuma namazında: İmam hutbe okumak için minbere çıkıp oturunca caminin içinde ikinci bir ezan daha okunur. Bazı yerlerde ise, imam hutbe okumak için minbere çıkmaya başlayınca, euzü – besmele çekip Hz. Peygambere salavat getirmeyi emreden şu ayet (Ahzâb 56) okunup ardından salavat getirildikten sonra ikinci ezan okunur (ezan, imam minbere çıkıp oturduktan sonra okunur):

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

İmam hutbeyi bitirip minberden inmeye başlayınca kamet getirilir. Bundan sonrası, beş vakit namazın kameti ile aynıdır.

- Bayram namazında: Bayram namazında sela, ezan ve kamet yoktur. Bayram namazı kılınacağı zaman müezzin ayağa kalkıp "*Ey cemaat! Niyet edelim Allah rızası için Ramazan/Kurban bayramı namazını kılmaya, uyalım hazır olan şu imama!*" der ve bunu üç defa tekrar eder. Cemaat ta müezzinin söylediği şekilde niyet edip namaza başlarlar (bazı yerlerde ise müezzin bunu söylemeden imam direkt tekbir alarak namaza başlar ve herkes içinden niyet edip imama uyar). İmam namazı kıldırıp selam verince müezzin "*Allâhume entesselâm …*" ı söyler (bazı yerlerde ise imam selam verince, "*Allâhume entesselâm …*" söylenmez hemen tekbir getirilmeye başlanılır). İmam hutbeye çıkar [Bayram hutbeleri; Cuma hutbesi gibidir. Farkı; bayram hutbelerine tekbir ile başlanır (birincide 9, ikincide 7 tekbir getirilmesi müstehaptır) ve imam minbere ilk çıktığında oturmaz (birinci hutbeden sonra bunda da oturulur). Ayrıca bayram hutbesinden önce ezan okunmaz. Bayram hutbesinin sonunda bazı yerlerde إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ (Nahl 16/90, s. 278) yerine İsra 17/111. ayet okunur: وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا]. İmam hutbeyi bitirip minberden inip yerine oturuncaya kadar tekbir getirilir. İmam yerine oturunca müezzin "*Alâ Rasûlinâ salavât … illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîm*" der ve sesli olarak *Âyetelkursî*'yi okur, bunun ardından yine sesli olarak arka arkaya birer defa "*Subhânallâh*", "*Elhamdulillâh*", "*Allâhu Ekber*" der (33'er defa söylenmez). Bundan sonrası, beş vakit namazın kameti ile aynıdır. (Bazı yerlerde ise imam hutbeden inip yerine oturunca müezzin şöyle yapar: *Euzu-Besmele* > *Âyetelkursî* > *Sadakallâhu'l-Azîm* > *Sübhâne Rabbike Rabbil … ve'l-Hamdü li'llâhi Rabbi'l-Âlemîn* > *Âmîn* denilerek duaya geçilir). **Not:** *Âyetelkursî* yerine, Ramazan'da *Bakara* 2/185'in baş kısmı (*Şerhu ramadânellezî* …) veya *Âl-i Imrân* 3/53 (*Rabbenâ Êmennâ* …), Kurban'da ise Kevser suresi okunup bitirilerek direkt duaya geçilebilinir.

- Terâvih namazında: Yatsının son sünnetine kadar, beş vakit namazın kameti ile aynıdır. Yatsının son sünneti kılındıktan sonra şu dua okunur:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلاَ اِلَهَ اِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ اَكْبَرُ . وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

Bu duanın ardından müezzin, "*Sallû alâ Rasûlinâ Muhammed, Salât-i Terâvihe (Terâvih namazına) niyet*" der ve herkes içinden salavat getirdikten sonra "*Niyet ettim Allah rızası için bugünkü teravih namazını kılmaya, uydum hazır olan şu imama*" diye niyet ederek imama uyarlar.

Teravihin ara raketlerinde imam selam verince müezzin "*Sallû alâ Rasûlinâ Muhammed*" der ve herkes içinden salavat getirir. Bazı yerlerde ise imam selam verince herkes sesli olarak bir defa şu şekilde salavat getirilir (Bu salavat, teravihin son rekatından sonraki selamda ise üç defa tekrar edilir):

اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ

İmam teravihin sonunda selam verince, euzü – besmele çekip şu iki ayetten (*Bakara* 2/185'in baş kısmı, *Âl-i Imrân* 3/53) birisi okunur ve dua edilir:

– شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ

– رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

İmam duayı bitip ellerini yüzüne sürünce müezzin "*Sallû alâ Rasûlinâ Muhammed, Salât-i Vitre (Vitir namazına) niyet*" der. Herkes içinden salavat getirdikten sonra "*Niyet ettim Allah rızası için bugünkü Vitir namazını kılmaya, uydum hazır olan şu imama*" der. İmam Vitir namazını kıldırıp selam verince müezzin "*Alâ Rasûlinâ salavât*" der ve bundan sonrası, beş vakit namazın kameti ile aynıdır.

VI. SELA (SALA)

Sela; Hz. Peygambere salavat getirilmek demektir. Cuma akşamı (Perşembe günü akşamı) yatsı ezanından bir müddet önce, cenazenin ilanından önce, Ramazan'da yatsı ezanından bir müddet önce ve bayram günleri sabah ezanından önce sela okunur. Sela'ya aşağıda baştaki kalın olarak belirtilmiş olan kısımla başlandıktan sonra tire (-) ile ayrılanlardan istenilenler söylenir (normalde beş tanesini söylemek yeterli olur, sonda yer alan "*Yâ Seyyidel …*", kafiye/makam olarak bitiş cümlesine uygundur). Tire ile ayrılanlardan her biri söylendikten sonra, diğeri söylenmeden önce en baştaki kalın kısım tekrarlanır. En sonunda ise, en sondaki kalın kısım söylenerek bitirilir.

اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَيْكَ (عَلَيْكَ) يَا سَيِّدَنَا وَسَنَدَنَا وَمَوْلاَنَا مُحَمَّدًا يَا رَسُولَ اللَّهِ – يَا حَبِيبَ اللَّهِ – يَا خَلِيلَ اللَّهِ – يَا نَبِيَّ اللَّهِ – يَا صَفِيَّ اللَّهِ – يَا خَيْرَ خَلْقِ اللَّهِ – يَا نُورَ عَرْشِ اللَّهِ – يَا اَمِينَ وَحْيِ اللَّهِ – يَا مَنْ زَيَّنَهُ اللَّهُ – يَا مَنْ شَرَّفَهُ اللَّهُ – يَا مَنْ كَرَّمَهُ اللَّهُ – يَا مَنْ عَظَّمَهُ اللَّهُ – يَا مَنْ عَلَّمَهُ اللَّهُ – يَا اِمَامَ الْمُتَّقِينَ – يَا سَيِّدَ الْمُرْسَلِينَ – يَا خَاتَمَ النَّبِيِّينَ – يَا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ – يَا شَفِيعَ الْمُذْنِبِينَ – يَا رَسُولَ رَبِّ الْعَالَمِينَ – يَا سَيِّدَ الْاَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

VII. KURAN OKUDUKTAN SONRA OKUNACAK DUA

صَدَقَ اللَّهُ الْعَظِيمُ (وَبَلَّغَنَا رَسُولُهُ الْكَرِيمُ . وَنَحْنُ عَلَى ذَلِكَ مِنَ الشَّاهِدِينَ) . سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ * وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ * وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ . آمِينَ .

اَللَّهُمَّ ارْحَمْنِى بِالْقُرْآنِ وَاجْعَلْهُ لِى إِمَامًا وَنُورًا وَهُدًى وَرَحْمَةً . اَللَّهُمَّ ذَكِّرْنِى مِنْهُ مَا نُسِّيتُ وَعَلِّمْنِى مِنْهُ مَا جَهِلْتُ وَارْزُقْنِى تِلاَوَتَهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ وَاجْعَلْهُ لِى حُجَّةً يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ . آمِينَ . وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ . اَلْفَاتِحَةَ (مَعَ الصَّلَوَاتِ) .

VIII. DERSE BAŞLARKEN OKUNACAK DUA

اَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ . بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . اَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ . وَالصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ . اَللَّهُمَّ اَكْرِمْنَا فَهْمَ النَّبِيِّينَ وَحِفْظَ الْمُرْسَلِينَ وَاِلْهَامَ الْمَلاَئِكَةِ وَالْمُقَرَّبِينَ . رَبِّ اَعِنْ وَيَسِّرْ رَبِّ تَمِّمْ بِالْخَيْرِ وبِهِ (Allah'ın adı ile başlarım) .